

Sygn. akt III AUa 590/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSA Barbara Białecka (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 1 kwietnia 2015 r. w Szczecinie

sprawy P. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

o objęcie ubezpieczeniem społecznym

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 2 czerwca 2014 r. sygn. akt VII U 711/13

1. oddala apelację,
2. zasądza od ubezpieczonego P. M. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

SSA Romana Mrotek SSA Anna Polak SSA Barbara Białecka

Sygn. akt III AUa 590/14

UZASADNIENIE

Decyzją z 18 lutego 2013 roku nr (...) roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że od 1 lutego 2012 roku płatnik P. M. podlega ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Z decyzją tą nie zgodził się P. M. i wniósł o jej zmianę i orzeczenie, że od 1 lutego 2012 roku skarżący podlega ustawodawstwu brytyjskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych i zasądzenie na rzecz skarżącego od organu rentowego kosztów niniejszego postępowania.

W odpowiedzi organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania w całości, zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych i zawieszenie postępowania sądowego do czasu uzyskania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych stanowiska brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej w przedmiocie właściwego ustawodawstwa ubezpieczeniowego odnośnie P. M..

Wyrokiem z dnia 2 czerwca 2014 roku Sąd Okręgowy w Szczecinie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie i zasądził od ubezpieczonego P. M. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. kwotę 60 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd I instancji ustalił, że ubezpieczony od 1 lutego 2011 roku prowadzi na terenie województwa (...) pozarolniczą działalność gospodarczą w zakresie usług i handlu zw. z chłodniami samochodowymi oraz myjniami parowymi, dystrybucją myjni parowych.

P. M. w dniu 8 marca 2012 roku złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddziale w S. wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego wskazując, że równocześnie wykonuje pracę na terenie Wielkiej Brytanii i prowadzi działalność gospodarczą na terenie Polski (w ocenie ubezpieczonego właściwym dla niego jest ustawodawstwo brytyjskie). Na potwierdzenie wykonywania pracy poza granicami kraju przedstawił kserokopię umowy o pracę z 1 lutego 2012 roku zawartą z firmą (...) Ltd (jej adres to: (...), L.). W toku postępowania przed organem rentowym ubezpieczony dodatkowo przedłożył: oświadczenie o miejscu zamieszkania z 29 listopada 2012 roku, druk P 46, wniosek z 26 czerwca 2012 roku o nadanie NINo (National Insurance Number),payslipy za okres od lutego 2012 roku do września 2012 roku oraz rozliczenie roczne na druku P60.

Brytyjski Urząd Skarbowy i Celny, Biura Składek na Ubezpieczenie Społeczne i Zatrudnienia - HM Revenue & Customs – Customer Operations National Insurance Contributions Office przekazał organowi rentowemu informacje odnośnie podmiotów, które rejestrują swoje siedziby na terenie Wielkiej Brytanii i zatrudniają fikcyjnie pracowników w celu wykorzystania przepisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (tzw. firmy ze skrytki pocztowej). Do adresów wykorzystywanych do tego celu należy m.in. adres siedziby firmy (...) Ltd., tj. (...).

W dniu 18 lutego 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. wydał decyzję stwierdzającą, że P. M. od 1 lutego 2012 roku podlega ustawodawstwu polskiemu.

Organ rentowy po zapoznaniu się z treścią odwołania P. M. wywiedzionego od ww. decyzji, w tym w szczególności po analizie dokumentu z dnia 27 lutego 2013 roku potwierdzającego nadanie przez brytyjski urząd brytyjskiego nr ubezpieczenia społecznego (NINo), pismem z dnia 12 kwietnia 2013 roku wystąpił do instytucji brytyjskiej o zajęcie stanowiska odnośnie ustawodawstwa właściwego dla P. M..

W odpowiedzi brytyjska instytucja oświadczyła, że nie może potwierdzić stosowania ustawodawstwa brytyjskiego wobec P. M., gdyż posiada wątpliwości odnośnie jego zatrudnienia oraz obecności firmy (...) Ltd. na terytorium Wielkiej Brytanii. Jednocześnie instytucja ta, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, skierowała do P. M. pismo w sprawie przekazania dodatkowych informacji dotyczących jego zatrudnienia w Wielkiej Brytanii.

W dniu 31 lipca 2013 roku P. M. za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odpowiedział na pismo instytucji brytyjskiej.

Instytucja brytyjska w piśmie z 9 kwietnia 2014 roku stwierdziła, że brak jest dowodu, na to, że P. M. od 1 lutego 2012 roku był osobą zatrudnioną lub zamieszkującą na terytorium Wielkiej Brytanii. W związku z czym brak jest podstaw do wystawienia Przenośnego Dokumentu A1 i objęcia P. M. brytyjskim ubezpieczeniem. W ocenie tej instytucji odwołujący od 1 lutego 2012 roku winien podlegać polskim przepisom o zabezpieczeniu społecznym, zgodnie z art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004.

Sąd Okręgowy zważył, że odwołanie P. M. nie zasługiwało na uwzględnienie.

Na wstępie Sąd ten wskazał, że P. M. oparł swoje odwołanie m.in. na zarzutach dotyczących prawidłowości postępowania toczącego się przed organem rentowym, które w istocie wykraczały poza ramy niniejszego postępowania. W tym miejscu Sąd I instancji wyjaśnił, że postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych nie stanowi prostej kontynuacji postępowania administracyjnego. Poprzez zastosowanie m.in. art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych postępowanie odwoławcze od decyzji organów rentowych toczy się na zasadach i w trybie określonym w kodeksie postępowania cywilnego. Od momentu wniesienia odwołania do sądu, rozpoznawana sprawa staje się więc sprawą cywilną, podlegającą rozstrzygnięciu wedle reguł właściwych dla tej kategorii spraw. Zasadność odwołania – pełniące rolę pozwu -ocenia się w tej sytuacji na podstawie właściwych przepisów prawa materialnego, a postępowanie sądowe w tych sprawach skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, wobec czego kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że w rozpoznawanej sprawie spornym pozostawało któremu z ustawodawstw w zakresie ubezpieczeń społecznych winien podlegać odwołujący, czy polskiemu – jak twierdził Zakład Ubezpieczeń Społecznych, czy też brytyjskiemu – jak podnosił P. M..

Sąd orzekający wskazał, że rozstrzygając przedmiotową kwestię należało mieć na uwadze przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 roku w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE L z 2004 r., Nr 166 poz. 1 ze zm.). Z treści preambuły ww. rozporządzenia wynika, iż jednym z celów jego wprowadzenia było poddanie osób przemieszczających się we Wspólnocie systemom zabezpieczenia społecznego tylko jednego Państwa Członkowskiego w celu uniknięcia zbiegu przepisów ustawodawstw krajowych oraz komplikacji, które by mogły z tego wyniknąć. W praktyce oznacza to m.in. wprowadzenie zasady „oskładkowania” z tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym osób przemieszczających się we Wspólnocie tylko w jednym państwie członkowskim.

Sąd Okręgowy ustalił, że skarżący podnosił, że od 1 lutego 2012 roku jednocześnie prowadzi pozarolniczą działalność w Polsce oraz wykonuje pracę najemną na terytorium Wielkiej Brytanii, w konsekwencji w świetle art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 833/2004 winien podlegać brytyjskiemu ustawodawstwu. Przywołany przez skarżącego przepis stanowi, że osoba która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich, podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich ustawodawstwu określoneemu zgodnie z przepisami ust. 1. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 czerwca 2013 roku, II UK 33/12 przypomniał, że na podstawie art. 1 lit. a omawianego rozporządzenia określenie „praca najemna” oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną, traktowaną jako taką do celów stosowania ustawodawstwa w zakresie ubezpieczenia społecznego Państwa Członkowskiego. Treść zacytowanego wyżej przepisu, w ocenie Sądu Okręgowego, jest jasna i nie budzi wątpliwości interpretacyjnych. W sposób jednoznaczny wynika z niego, że daje on pierwszeństwo ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego, w którym ubezpieczony wykonuje pracę najemną. Warunkiem podlegania ubezpieczeniu w Państwie Członkowskim, w którym jest świadczona praca najemna jest faktyczne jej wykonywanie.

Sąd I instancji dostrzegł, że organ rentowy wydając zaskarżoną decyzję stwierdził, iż wbrew wyrażonemu przez wnioskodawcę stanowisku, nie należy on do osób podlegających brytyjskiemu ustawodawstwu, gdyż brak jest dowodów na przebywanie i świadczenie przez niego pracy poza granicami kraju w okresie objętym decyzją z 18 lutego 2013 roku.

W tym miejscu Sąd ten zwrócił uwagę, że w przypadku powzięcia przez polski organ rentowy wątpliwości co do ważności umów o pracę podpisanych przez P. M. z brytyjskim pracodawcą winien on zwrócić się – w oparciu o art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 roku dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego – do właściwej instytucji w Wielkiej Brytanii o zajęcie stanowiska w tej kwestii. W przedmiotowej sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych podjął takie działanie w ocenie Sądu Okręgowego z opóźnieniem, ponieważ dopiero w

toku postępowania sądowego zrealizowano procedurę przewidzianą art. 16 tego rozporządzenia, jednakże ustalenia dokonane w tym trybie ostatecznie i tak potwierdziły prawidłowość zaskarżonej decyzji. Obie instytucje – polska i brytyjska - zgodnie ustaliły, że w przypadku P. M. właściwym ustawodawstwem jest ustawodawstwo polskie. Brytyjski Urząd Skarbowy i Celny w piśmie z dnia 9 kwietnia 2014 roku oświadczył, że nie może wystawić Przenośnego Dokumentu A1 dla skarżącego, ponieważ brak jest dowodów na to, że P. M. jest zatrudniony w Wielkiej Brytanii lub zamieszkuje w Wielkiej Brytanii od 1 lutego 2012 roku. W konsekwencji nie można przyjąć, iż P. M. podlega brytyjskiemu ubezpieczeniu społecznemu. W uzasadnieniu ww. pisma podkreślono, że (...) Ltd., tj. rzekomy pracodawca skarżącego, nie zdołał dostarczyć jakichkolwiek dowodów na prowadzenie działalności związanej z zatrudnieniem na terenie Wielkiej Brytanii, a pod adresem jej siedziby znajduje się wirtualne biuro do przekierowywania poczty. Wobec powyższego, w ocenie brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej, P. M. od 1 lutego 2012 roku podlega polskim przepisom o zabezpieczeniu społecznym zgodnie z art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004.

W świetle powyższego, Sąd Okręgowy stwierdził, że polski organ rentowy nie był władny – wbrew instytucji brytyjskiej – przyjąć, że P. M. powinien być objęty brytyjskim ustawodawstwem ubezpieczeniowym i związku z tym słusznie przyjął, iż z uwagi na prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej w Polsce skarżący będzie podlegać ustawodawstwu polskiemu.

W tym kontekście Sąd I instancji przywołał wyrok Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2013 roku, sygn. akt II UK 333/12, w którym wyjaśniono, że z uwagi na różnice między ustawodawstwami krajowymi co do określenia przedmiotu ubezpieczenia społecznego wprowadzono zasadę, że uwzględnianie okoliczności lub wydarzeń mających miejsce w jednym państwie członkowskim nie może w żaden sposób sprawiać, iż właściwym dla nich stanie się inne państwo ani że będzie się do nich stosować jego ustawodawstwo. Określenie ustawodawstwa właściwego wskazującego na instytucję miejsca świadczenia pracy najemnej wyłącza ocenę przez instytucję miejsca zamieszkania, czy stosunek prawny będący podstawą objęcia ubezpieczeniem społecznym w kraju świadczenia pracy jest ważny według prawa miejsca zamieszkania ubezpieczonego.

Sąd Okręgowy uznał za zbędne przeprowadzanie dowodu z zeznań świadka K. K. na okoliczność wykonywania pracy i przebywania przez skarżącego na terytorium Wielkiej Brytanii. Oceny ważności umów o pracę zawartych na terenie Wielkiej Brytanii mógł bowiem dokonać jedynie brytyjski organ rentowy.

Jedynie dla porządku wskazany Sąd nadmienił, że przedstawione przez odwołującego zaświadczenie o nadaniu numeru NIN (National Insurance Number) nie może podważyć prawidłowości zaskarżonej decyzji, ponieważ dotyczy okresu późniejszego, niż objęty decyzją z 18 lutego 2013 roku (zostało wydane 27 lutego 2013 roku).

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, działając na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie. O kosztach procesu Sąd ten orzekł w punkcie II wyroku na podstawie art. 98 § 1 i § 3 w zw. z art. 99 k.p.c. zgodnie z zasadą, że to strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony, w tym koszty wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika.

Apelację od powyższego rozstrzygnięcia wywiódł ubezpieczony zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów postępowania, w zakresie mającym wpływ na treść zaskarżonego

wyroku, w postaci:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez zaniechanie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, polegające na dokonaniu ustaleń faktycznych jedynie na podstawie pisma Brytyjskiego Urzędu Skarbowego i Celnego z dnia 9 kwietnia 2014 r., w sytuacji, kiedy skarżący przedłożył szereg dokumentów na okoliczność wykonywania pracy na rzecz (...) Ltd. oraz dokonywanie ustaleń faktycznych przeciwko brytyjskiemu dowodowi ubezpieczenia społecznego,

b) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez zaniechanie wskazania w uzasadnieniu wyroku, dlaczego odmówiono mocy dowodowej dowodom z dokumentów przedłożonych do akt sprawy przez P. M.,

c) art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku dowodowego o przesłuchanie świadków K. K., D. B. i M. H. w sytuacji, kiedy świadkowie ci zostali zawnioskowani do przesłuchania przez skarżącego na okoliczności istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, dotyczące wykonywania przez skarżącego pracy na rzecz brytyjskiej spółki (...) Ltd. a w konsekwencji

2. brak zastosowania art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego i błędne przyjęcie, iż P. M. od 1 lutego 2012 r. w zakresie ubezpieczeń społecznych podlega ustawodawstwu polskiemu.

Mając na uwadze powyższe przyczyny odwoławcze skarżący wniósł o

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie odwołania i orzeczenie, iż skarżący od 1 lutego 2012 r. w zakresie ubezpieczeń społecznych podlega ustawodawstwu brytyjskiemu,

ewentualnie

2. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji,

3. zasądzenie od organu rentowego na rzecz skarżącego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego, według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego przed Sądem II instancji, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego nie zasługuje na uwzględnienie.

Rozważenie materiału dowodowego zgromadzonego w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji, przez pryzmat powołanych w uzasadnieniu wyroku podstaw prawnych rozstrzygnięcia oraz w kontekście wniosków i twierdzeń apelującego nie doprowadziło Sądu Apelacyjnego do przekonania o zasadności uzupełnienia postępowania dowodowego w zgodzie z art. 382 k.p.c. Świadkowie, o których przesłuchanie wnioskował ubezpieczony nie byli współpracownikami ubezpieczonego, ani osobami mogącymi potwierdzić fakt wykonywania przez P. M. pracy na terenie Wielkiej Brytanii. W toku postępowania apelacyjnego sam ubezpieczony wskazał, że K. K. to osoba, u której mieszkał przebywając w Wielkiej Brytanii, z M. H. ubezpieczony jedynie podróżował do Anglii, a D. B. skarżący określił jako przedstawiciela pracodawcy, który jednak również nigdy nie był jego współpracownikiem. Z powyższego wynika, że zeznania wskazanych osób w żaden sposób nie mogły wpłynąć na rozstrzygnięcie w niniejszej sprawie. Zawnioskowani świadkowie mogliby najwyżej potwierdzić fakt podróży i przebywania P. M. w Anglii, co nie jest sporne w niniejszej sprawie albowiem Sąd Apelacyjny nie przeczy, że ubezpieczony mógł wyjeżdżać do Anglii i to wielokrotnie. Niecelowe było również przesłuchanie w charakterze świadka D. B. ponieważ okoliczności, które miał potwierdzić świadek a mianowicie fakt podpisania umowy nie był sporny albowiem nikt nie kwestionował, że ubezpieczony podpisał umowę o pracę. Natomiast ubezpieczony nie przedstawił dowodu z zeznań świadków na okoliczność rzeczywistego wykonywania przez niego pracy w tym kraju.

Sąd pierwszej instancji ustalając stan faktyczny oparł się na całokształcie zebranego materiału dowodowego, należycie go rozważył i wskazał jakim środkiem dowodowym dał wiarę, przedstawiając prawidłową ich ocenę, którą właściwie uargumentował. Całość podjętych ustaleń faktycznych tego Sądu przedstawiona w pisemnym uzasadnieniu wyroku zasługuje na akceptację. Ustalenia te jako prawidłowe i znajdujące oparcie w materiale dowodowym Sąd Apelacyjny podziela przyjmując za własne, w związku z czym nie ma konieczności ich ponownego przytaczania w całości (wyrok

Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 233/09, LEX nr 585720). Wbrew zarzutom apelacji, analiza akt postępowania wskazuje, że nie wystąpiło w niej również naruszenie przepisów prawa materialnego.

Zarzuty skierowane przeciwko ustaleniu, że ubezpieczony od lutego 2012 roku podlegał w zakresie ubezpieczeń społecznych ustawodawstwu polskiemu, w ocenie Sądu Odwoławczego są nieuzasadnione i stanowią jedynie polemikę z prawidłową oceną zgromadzonego materiału dowodowego, abstrahując od obowiązujących w tej mierze regulacji prawnych. Nie może zaś stanowić uzasadnionej podstawy apelacyjnej polemiki z wynikiem postępowania dowodowego i oceną dokonaną w granicach swobodnej oceny dowodów przez Sąd orzekający. Ocena ta była bowiem swobodna, a nie dowolna i nie naruszyła granic zakreślonych treścią przepisu art. 233 § 1 k.p.c.

Sąd Okręgowy zasadnie przyjął, na podstawie zaoferowanych dokumentów prywatnych, że P. M. od dnia 1 lutego 2012 roku nie wykonuje pracy najemnej na terytorium Wielkiej Brytanii. Wbrew twierdzeniom skarżącego, przedmiotowe dokumenty zostały zweryfikowane przez sąd orzekający pod względem tego, czy w swej treści odpowiadają rzeczywistości, w szczególności

w zakresie tego, czy ubezpieczony faktycznie podjął i wykonuje pracę na terenie Wielkiej Brytanii. W ocenie Sądu Apelacyjnego, P. M. – mimo ciężącej na nim powinności dowodzenia - nie wykazał, aby faktycznie świadczył pracę na rzecz brytyjskiego pracodawcy, z którym podpisał umowę. Podkreślić w tym miejscu należy, że Sąd Odwoławczy nie kwestionuje samego faktu podpisania umowy, a jedynie jej rzeczywistą realizację.

Sąd Apelacyjny wskazując na podstawę prawną rozstrzygnięcia, wyjaśnia,

że zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE)

nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego z 29.04.2004 r., Dz.U.UE L z 30.04.2004 r. osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określone mu zgodnie z przepisami ust. 1.

Oczywiste jest,

że określenie praca najemna oznacza wszelką pracę lub sytuację równoważną, traktowaną jako taka do celów stosowania ustawodawstwa w zakresie zabezpieczenia społecznego Państwa Członkowskiego, w którym taka praca lub sytuacja równoważna ma miejsce (art. 1 pkt a. rozporządzenia nr 883/2004). W każdym przypadku pracą najemną będzie forma niesamodzielnej aktywności zawodowej, sprowadzająca się do rzeczywistych i efektywnych czynności wykonywanych na polecenie pracodawcy w ramach umówionego rodzaju pracy. Natomiast przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z 16.09.2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, Dz.U.UE L z dnia 30 października 2009 r. (dalej: rozporządzenie nr 987/2009) określają procedurę dotyczącą stosowania przepisów rozporządzenia nr 883/2004. Zgodnie z art. 16 ust. 1 rozporządzenia

nr 987/2009 osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Jak z kolei stanowi art. 16 ust. 2 rozporządzenia, wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie

do ubezpieczonego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art.

14 rozporządzenia wykonawczego.

Jak z powyższego wynika kluczową przesłanką dla zastosowania unijnego przepisu prawa materialnego, art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 jest fakt normalnego wykonywania pracy najemnej, przy jednoczesnym normalnym wykonywaniu pracy na własny rachunek, w różnych państwach członkowskich. Powyższy fakt stanowi też zasadniczą przesłankę z art. 16 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009.

W niniejszej sprawie ubezpieczony, dotychczas objęty polskim systemem ubezpieczeń społecznych w związku z prowadzeniem pozarolniczej działalności gospodarczej, z momentem złożenia w ZUS Oddziale w S. wniosku o ustalenie ustawodawstwa właściwego, w którym wskazał, że równocześnie wykonuje pracę na terenie Wielkiej

Brytanii i prowadzi działalność gospodarczą na terenie Polski, wprowadził do dotychczasowego stosunku prawnego łączącego go z ZUS element tzw. międzypaństwowy (transgraniczny). Jednak domagając się stosowania materialnego prawodawstwa międzypaństwowego (unijnego) miał obowiązek udowodnić istnienie tego transgranicznego elementu. W analizowanym stosunku prawnym ubezpieczenia społecznego tego rodzaju element transgraniczny wynika właśnie z faktu wykonywania pracy najemnej na rzecz pracodawcy innego państwa członkowskiego, co może być połączone z zamieszkiwaniem w innym państwie członkowskim, niż państwo w którym prowadzona jest działalność na własny rachunek. Krótko mówiąc, ubezpieczony, który zamieszkuje w Polsce i dotychczas podlegał ubezpieczeniom społecznym w Polsce z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej miał obowiązek wykazać, że faktycznie, na warunkach określonych w umowie wykonywał pracę najemną na rzecz pracodawcy brytyjskiego. W oparciu o zgromadzone dowody organ rentowy w postępowaniu administracyjnym stwierdził, że praca faktycznie nie była wykonywana. W rezultacie więc stwierdził, że ubezpieczony nieprzerwanie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom w Polsce z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej na podstawie prawa polskiego - art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 i art. 13 ust. 4 ustawy systemowej. W takiej sytuacji prawnej w procesie wynikłym na skutek odwołania od tej decyzji, zgodnie z art. 232 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. to na ubezpieczonym spoczywał ciężar dowodu okoliczności uzasadniającej jego żądanie wyłączenia z ubezpieczenia społecznego w Polsce; czyli, jeżeli ubezpieczony jako podstawę prawną wskazywał art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004, jako uzasadniający jego żądanie, to powinien wykazać istnienie przesłanek materialnoprawnych tego przepisu i udowodnić fakt rzeczywistego świadczenia pracy w Anglii na warunkach zapisanych w umowie z brytyjskim pracodawcą. Bowiern tylko wykazanie tej przesłanki, jako elementu transgranicznego, pozwoliłoby ubezpieczonemu na powoływanie się na przepis unijnego prawa materialnego. Należy przy tym podkreślić, że art. 232 k.p.c. jest generalną zasadą procesową w postępowaniu sądowym i nie ma żadnych podstaw prawnych by w okolicznościach tej sprawy wyłączyć jego zastosowanie. W szczególności wyłączenia tego przepisu proceduralnego nie można wyprowadzić z art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009, ponieważ prawo unijne jako podstawa materialnoprawna, a w konsekwencji i rozporządzenie wykonawcze jakim jest rozporządzenie nr 987/2009 mogłyby stanowić podstawę rozstrzygnięcia tylko, gdybyśmy przyjęli, że ubezpieczony udowodnił fakt rzeczywistego wykonywania pracy na rzecz pracodawcy brytyjskiego, jako przesłankę materialnoprawną z art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004. W przeciwnym wypadku żądanie ubezpieczonego nie może być rozpoznawane na gruncie przepisów materialnego prawa Unii Europejskiej, bo brak elementu transgranicznego. Należy też zauważyć, że adresatem art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiej i Rady (WE) nr 987/2009 są instytucje ubezpieczeniowe, nie sąd powszechny, który w zakresie procedury kieruje się jedynie przepisami Kodeksu postępowania cywilnego.

Sąd Apelacyjny zważył, że jakkolwiek fakt normalnej pracy na własny rachunek na terenie Polski był bezsporny, to ubezpieczony nie udowodnił, że wykonywał jakąkolwiek pracę na rzecz pracodawcy brytyjskiego. Co prawda ubezpieczony przedstawił informację, że podróżował do Wielkiej Brytanii i tam okresowo przebywał oraz załączył umowę o pracę zawartą z firmą (...) Ltd., jak też inne dokumenty – oświadczenie o miejscu zamieszkania z 29 listopada 2012 roku, druk P 46, wniosek z 26 czerwca 2012 roku o nadanie NIN, pajsyliny za okres od lutego 2012 roku do września 2012 roku oraz rozliczenie roczne na druku P60, niemniej dowody te nie pozwalały na miarodajne uznanie faktu rzeczywistego wykonywania pracy na rzecz pracodawcy brytyjskiego. Należy przy tym zauważyć, że brytyjski pracodawca ubezpieczonego – co wynika z trafnych ustaleń Sądu Okręgowego - figurował w brytyjskich realiach gospodarczych jako podmiot fikcyjny, dysponujący jedynie adresem i nie prowadzący żadnej działalności gospodarczej, a zatem trudno było uznać by zatrudniał jakichkolwiek pracowników do normalnego wykonywania pracy. W ocenie Sądu Apelacyjnego ubezpieczony, w istocie w sposób niebudzący wątpliwości udowodnił, że podpisał na terytorium Wielkiej Brytanii umowę o pracę, co nie jest jednak równoznaczne z udowodnieniem faktu rzeczywistego wykonywania normalnej pracy najemnej. Ubezpieczony aby podlegać prawodawstwu unijnemu miał obowiązek wykazać tzw. element transgraniczny, co sprowadzało się do udowodnienia, że zamieszkiwał na terytorium W. Brytanii w celu świadczenia pracy na warunkach zapisanych w umowie i rzeczywiście, fizycznie realizował wyznaczony mu przez pracodawcę zakres obowiązków pracowniczych. Tymczasem na tę okoliczność nie przedstawił żadnych dowodów (nie zawnioskował choćby o przesłuchanie jakiegokolwiek osoby będącej jego współpracownikiem), poprzestając na zapewnieniu o tym fakcie, co w świetle pozostałych okoliczności sprawy było niewiarygodne. Twierdzenie ubezpieczonego pozostawało w sprzeczności z wyjaśnieniem brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej,

która poinformowała, że firma zatrudniająca ubezpieczonego ((...) Ltd.) nie prowadziła działalności gospodarczej na terenie Wielkiej Brytanii, ponieważ nie było na to dowodów.

Ostatecznie ubezpieczony wykazał jedynie fakt podpisania umowy i jej rozliczenie od strony formalnoprawnej, co jednak nie jest tożsame z normalnym wykonywaniem pracy w rozumieniu cyt. przepisów rozporządzeń unijnych.

W sprawie to organ rentowy przejął inicjatywę dowodową na okoliczność faktycznego realizowania przez ubezpieczonego obowiązku pracowniczego na terenie Wielkiej Brytanii i zwrócił się do brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej, czy skarżący jest objęty angielskim systemem ubezpieczeń i czy rzeczywiście wykonuje pracę i nie uzyskał takiego potwierdzenia, a zatem przy braku dowodów ze strony ubezpieczonego, należało ustalić, że faktycznie praca nie była wykonywana na terenie Anglii i na rzecz brytyjskich pracodawców.

Jak wynika z przedstawionej oceny Sąd Apelacyjny uznał, że ubezpieczony nie udowodnił, że faktycznie wykonywał pracę na rzecz któregośkolwiek brytyjskiego pracodawcy; zatem z uwagi na brak elementu transgranicznego pozwalającego na stosowanie prawa unijnego słusznie organ rentowy ocenił sytuację prawną ubezpieczonego przy zastosowaniu prawa krajowego, ustawy systemowej. Należy też zauważyć, że w przedmiotowej sprawie brytyjska instytucja ubezpieczeniowa przeprowadziła postępowanie wyjaśniające i ponad wszelką wątpliwość stwierdziła, że ubezpieczony nie podlega ubezpieczeniom społecznym w Wielkiej Brytanii.

Przedstawione rozważania doprowadziły Sąd Apelacyjny do wniosku, że w sprawie nie zaistniały podstawy faktyczne do zastosowania prawa materialnego art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 oraz do tymczasowego ustalenia dla ubezpieczonego właściwego ustawodawstwa w trybie art. 16 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009. Fakt, że ubezpieczony podpisał umowę o pracę z pracodawcą brytyjskim i rozliczał umowę formalnoprawnie nie przesądzał, że do ubezpieczonego miały zastosowanie przepisy prawa unijnego zważywszy, że organ rentowy nie miał wątpliwości co do określenia właściwego ustawodawstwa, lecz wątpliwości co do tego, czy ubezpieczony w ogóle podlega prawodawstwu unijnemu, a to wobec faktu wątpliwego świadczenia pracy na terenie Wielkiej Brytanii.

Zgodnie z przedstawionymi motywami Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonego jako nieuzasadnioną.

SSA Romana Mrotek SSA Anna Polak SSA Barbara Białecka